

EDUCAȚIA UNIVERSITARĂ CONTABILĂ: AVEM NEVOIE DE SCHIMBARE?

UNIVERSITY ACCOUNTING EDUCATION: DO WE NEED CHANGES?

CZU: 378.4:657(478)

GRIGOROI Lilia¹, LAZARI Liliana²

^{1,2} Dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

E-mails: ¹lilia.grigoroii@ase.md; ²liliana.lazari@ase.md

Abstract. The purpose of this article is to investigate the current situation in accounting high education and the need to change this learning environment, the catalysts that impose changes in university accounting education to ensure the sustainability of accounting education and the accounting profession.

The theme was chosen because it outlines an interface between the challenges of the lessons learned in the STAREP project on the one hand, and the shortcomings sometimes met at local and even national level, on the other hand. It is a qualitative research and our main contribution is to confirm the change requirement in university accounting that meets student expectations and employers' requirements.

Keywords: accounting education, accounting, university, quality, change.

Cuvinte cheie: educație contabilă, contabilitate, universitate, calitate, schimbare.

JEL Classifications: M41

Introducere

Pe parcursul ultimilor ani ne-am confruntat cu o scădere rapidă atât a numărului de candidați la studii în învățământul universitar superior (tabelul 1), cât și a numărului de studenți înmatriculați la studii în instituțiile de învățământ superior, afirmație valabilă și pentru domeniul contabilității.

Tabelul 1. Dinamica studenților în instituțiile de învățământ superior la domeniul științelor economice

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Ciclul I	21 024	20 737	19 118	17 643	15 533	13 852
Ciclul II	4 272	4 334	3 771	3 208	2 915	2 704
Total	25 296	25 071	22 889	20 851	18 448	16 556

Sursa: elaborată de autor în baza bazei de date statistice

<http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=116&>

La finele anului 2013, conform Raportului ROSC [1], ofereau studii superioare de licență în domeniul contabilității 9 universități din Republica Moldova, care erau apreciate ca având o recunoaștere internațională limitată și li se recomanda să-și perfecționeze considerabil programul de studii. Conform aceluiași raport, Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM) este recunoscută pe larg ca principala universitate care oferă studii superioare contabile, precum și cea care inițiasse deja procesul de acreditare ACCA, prin care curriculum-urile erau revizuite și îmbunătățite conform practicilor ACCA. Se recomanda și pentru celelalte universități să facă același lucru.

La începutul anului 2018, conform datelor prezentate pe pagina web ANACIP, deja avem 12 universități care oferă programe de studii superioare de licență în domeniul contabilității, acreditate național (acreditate pentru 5 ani – 6 universități; acreditate condiționat pentru 3 ani – 5 universități, acreditare suspendată – 1 universitate) [2]. Deci, am putea concluziona că programul de studii în domeniul contabilității este încă cerut pe piață, în comparație cu alte domenii de studii, întrucât

aproximativ jumătate dintre universitățile din Republica Moldova, indiferent de profilul lor de activitate, dispun de acest program în oferta sa educațională. Astfel, instituțiile de învățământ superior, ofertante de programe de studii în domeniul contabilității sunt într-o competiție și concurență acerbă pentru atragerea candidaților la studii și a se demonstra că sunt cei mai buni dintre cei mai buni.

Însă, puține programe de studii în domeniul contabilității au o personalitate distinctă. Cele mai multe dintre ele sunt clone ale altor programe. Această strategie de copiere a reușit în trecut, întrucât era un număr suficient de candidați la studii și mai puține oportunități de studii, însă, nu va funcționa în viitor. Viitorul ne cere identificarea punctelor forte, care ne va deosebi de alții și ne va face distinși, personalizați și competitivi. De asemenea urmează să îmbunătățim aspectele mai puțin bune, pentru a le dezvolta și schimba spre mai bine, astfel ridicând calitatea serviciilor prestate și rămânând în continuare competitivi pe piață. Fără o acțiune pro activă atât a liderilor programelor de studii în contabilitate, cât și a profesorilor s-ar putea să vedem în curând dispariția acestora la unele instituții.

Deși, există o mulțime de indicatori care evaluează calitatea procesului de studii și definesc instituția ca fiind cea mai bună, în final contează opiniile mediului de afaceri asupra calității competențelor absolvenților de universități și punctul lor de vedere privind problemele existente în legătură cu nivelul de satisfacere a nevoilor entităților în forță de muncă de calificarea solicitată. Or, în cadrul unei Audieri Publice „În ce măsură sistemul educațional din Republica Moldova satisface nevoile de forță de muncă ale companiilor?” majoritatea absolută a participanților au indicat asupra unor disfuncționalități în procesul de asigurare a pieței forței de muncă cu cadre de calificarea solicitată, afirmări ce pot fi listate și în raportul de sinteză a acestor audieri. [3].

Este evident faptul, că angajatorii sunt îngrijorați, deoarece odată cu globalizarea economiilor și complexitatea afacerilor și a tranzacțiilor au evoluat și nevoile acestora, dezvoltându-se tot mai multe activități și cerințe de la contabili care necesită mai multă pregătire și cunoștințe, nevoi care nu pot fi susținute fără sisteme educaționale de calitate, capabile să răspundă acestor provocări.

De fapt, asigurarea calității procesului educațional este declarat primordial în Strategiile de dezvoltare a Republicii Moldova: „Moldova 2020” [4] și „Educație 2020” [5] - compatibilizarea structurală și calitativă a învățământului național cu spațiul european al educației, racordarea la cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie.

La fel, educația de calitate este identificată drept prioritatea de gradul întâi pentru următorii 13 ani (39% din respondenți) într-un sondaj organizat de către Consiliul Național al Tineretului din Republica Moldova în contextul elaborării Strategiei Naționale de dezvoltare „Moldova 2030”. 44% dintre tinerii participanți la sondaj (15-19 ani), consideră că principalul determinant în educația de calitate sunt profesorii, iar un sfert din tinerii participanți la sondaj, identifică și consideră că problema locurilor de muncă necesită un interes și o atenție deosebită din partea decidenților [6].

Reieșind din cele menționate, scopul acestui articol este de a cerceta despre situația actuală în învățământul superior contabil și nevoia de schimbare a acestui mediu de învățare, despre catalizatorii care presează și impun schimbări în educația contabilă universitară, pentru a asigura sustenabilitatea educației contabile și a profesiei contabile. Or, noi universitarii suntem permanent în căutare de mecanisme de adaptare a mediilor de învățare la exigențele timpului prezent. Nu cred că s-a realizat integral ajustarea conținutului planului de învățământ și a mediului de învățare pentru a satisface totalitatea preferințelor de învățare, care devin din ce în ce mai eterogene.

Motivația alegerii acestei teme este dublu justificată. Pe de o parte, argumentele expuse referitoare la importanța educației, inclusiv în domeniul contabilității, cu accent deosebit asupra contextului actual de armonizare a abordării sale la nivelul Uniunii Europene, iar pe de altă parte importanța deosebită ce trebuie acordată contabilității, în procesul de gestionare a riscurilor și de evaluare a performanțelor entității, care a parcurs și ea în ultimii ani numeroase etape pentru realizarea convergenței către prevederile internaționale. Tema aleasă a reprezentat o provocare și pentru faptul că ea conturează o interfață între provocările lecțiilor învățate în cadrul proiectului STAREP, pe de o parte, și deficiențele, întâlnite uneori la nivel local și chiar național, pe de altă parte.

Studiul se bazează pe cercetarea fundamentală și este menit să conducă atât la recunoașterea necesității de schimbare în paradigma educației contabile universitare cât și la evidențierea unor obiective comune privind perspectivele de dezvoltare a educației universitare contabile, care să corespundă așteptărilor beneficiarilor (studentilor) și cerințelor angajatorilor. Această cercetare calitativă identifică catalizatorii și provocările cheie pentru o educație universitară contabilă calitativă și eficientă și modul cum se pot schimba universitățile pentru a răspunde la presiunile sociale de asigurare a unei dezvoltări sustenabile a educației și a profesiei contabile. Acțiunile de perspectivă trebuie să se regăsească în noi proiectări și noi soluții la abordările tradiționale ale învățământului universitar contabil.

Conținut de bază

Fiecare dintre noi am finalizat cândva studii superioare de contabilitate. Întrebarea care se iese ar fi: de câte ori v-ați întrebat sau v-ați gândit la faptul cum a evoluat și s-a schimbat contabilitatea, profesia contabilă și educația contabilă? Răspunsurile ar putea varia, precum și timpul necesar de a gândi răspunsul la întrebarea adresată, în funcție de timpul expirat de la finalizarea studiilor. Într-adevăr, putem cu toții gândi modurile în care contabilitatea, instrumentele de învățare a acesteia și profesia contabilă s-au schimbat față de timpurile în care noi am învățat. Diferențele sunt foarte mari față de trecut, viteza de comunicare a crescut enorm, accesul nelimitat la informații, soluțiile „cloud”, etc.

Această transformare treptată duce la câteva întrebări importante legate de competențele absolvenților: i) care sunt actualmente cele mai importante competențe pentru a construi succesul în contabilitate? ii) sunt dezvoltate aceste competențe în cadrul programului dvs. de studii contabile? iii) ce pot aștepta absolvenții unui program de contabilitate? Prin răspunsul la aceste întrebări știm unde suntem și urmează să gândim dacă avem nevoie de schimbare în educația universitară în domeniul contabilității. Acum este momentul să spunem clar: unde vrem să ajungem, ce măsuri trebuie luate și ce acțiuni trebuie întreprinse pentru a atinge țintele propuse.

Argumente în favoarea schimbării educației contabile sunt o mulțime, cum ar fi reglementarea contabilității, globalizarea economiilor, tehnologiile, administrarea riscurilor, managementul părților implicate, validarea strategiilor corporative, schimbarea raportării financiare, identificarea personalului potrivit cu abilități potrivite [7]. O cercetare realizată de ACCA [8] identifică de asemenea, mai mulți factori care vor determina schimbări semnificative în profesia contabilă până în anul 2025, grupate în patru teme generale: reglementarea, guvernanta, așteptările și globalizarea. Iar ca răspuns la aceste schimbări raportul prezintă și abilitățile viitoare necesare profesioniștilor contabili (fig. 1).

Deci, practica contabilă influențată de accelerarea globalizării și a tehnologiilor devine din ce în ce mai dinamică, mai complexă și abordează o gamă mai largă de probleme. Universitățile urmează să se alinieze exigențelor timpului în dotarea viitorilor absolvenți contabili cu cunoștințele și abilitățile necesare.

Așadar, programul de studii de licență în domeniul contabilității, atât în ASEM, cât și în celelalte 11 universități (inclusiv 7 universități de stat), se bazează în foarte mică măsură pe finanțarea publică. Predominante sunt studiile cu achitare de taxe, iar mărimea taxelor, variază nesemnificativ, ce denotă faptul că goodwill-ul creat în timp nu contează în stabilirea taxelor și selectarea instituției. În final, instituțiile de învățământ superior, ofertante de programe de studii în contabilitate, indiferent de infrastructură și tradiție, sunt antrenate în goana după studenți, unele fiind corecte în promovare, altele folosind diferite căi de manipulare a studenților, mai puțin axându-se pe calitatea serviciilor prestate.

În continuarea abordărilor referitoare la pregătirea profesioniștilor contabili, ne vom referi la experiența ASEM, la viteza de reacție a acesteia, în materie de formare, la cerințele business-ului. Am abordat tema dată nu din perspectiva goanei după mai mulți studenți, dar din perspectiva calității studiilor oferite și a calificărilor acordate, care să satisfacă așteptările angajatorilor.

	<p>Inteligentă (IQ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea de a însuși și a utiliza cunoștințe: gândire, raționalizare și soluționarea problemelor.
	<p>Creativitate (CQ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea de a utiliza cunoștințele existente într-o situație nouă, de a face legături, de a explora rezultatele potențiale și de a genera idei noi.
	<p>Aptitudini digitale (DQ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea și aplicarea tehnologiilor, capacităților, practicilor și strategiilor digitale existente și emergente.
	<p>Inteligentă emoțională (EQ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea de a identifica propriile emoții și emoțiile celorlalți, stăpânirea și aplicarea lor la îndeplinirea sarcinilor, și ordonarea și gestionarea lor.
	<p>Viziune (VQ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea de a anticipa cu exactitate tendințele din viitor prin extrapolarea tendințelor și faptelor existente, și eliminarea lacunelor prin gândire inovativă.
	<p>Experiență (XQ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea și abilitățile de a înțelege așteptările clienților, de a livra rezultatele dorite și de a crea valoare.

Fig. 1. Abilitățile viitoare necesare contabililor profesioniști.

Sursa: *Professional accountants - the future: drivers of change and future skills*

<http://www.accaglobal.com/hk/en/technical-activities/technical-resources-search/2016/june/professional-accountants-the-future-report.html>

În ASEM, programul de studii la contabilitate de la ciclul I Licență este acreditat la nivel internațional de către ACCA încă din anul 2014, urmând apoi în anul 2017 acreditarea națională de către ANACIP [2]. Pentru obținerea acreditării internaționale s-a recurs la instrumentul cheie din domeniul educației – benchmarking-ul (evaluarea comparativă a programelor de studii), care ne-a permis să economisim enorm costuri de dezvoltare, dar și să ne ghidăm de eforturile de reformă ale părților interesate din domeniul educației contabile. De asemenea, pentru a înțelege mai bine reformele educaționale și orientarea acestora spre cele mai bune practici și aducerea de beneficii tuturor părților implicate, programul de studii de contabilitate a fost dezbătut printrun proces de benchmarking și în cadrul proiectului STAREP [9], acumulând un procentaj ridicat privind compatibilitatea acestuia cu cerințele ACCA și CIPFA. Or, majoritatea universităților din țară și-au acreditat programul de studii la contabilitate doar la nivel național. Acest lucru este dezavantajos pentru studenții care ar putea dori să aplice pentru calitatea de membru al unui organism profesional internațional. Pe măsură ce calificările profesionale devin comercializate pe plan internațional, acestea devin mai atractive pentru potențialii solicitanți și atrage de noi talente în această profesie. În plus, recunoașterea internațională contribuie la sporirea calității programelor educaționale, deoarece există o aspirație de a atinge standarde mai înalte de educație recunoscute de instituțiile din străinătate, precum și suportul oferit de aceștia prin diferite training-uri, instruirii, conferințe, diseminare de informații și oportunități pentru studenți. Ca rezultat are loc revizuirea periodică a planului de învățământ - o activitate importantă care asigură că procesele de predare și curricula programului sunt aliniate la nevoile de competențe ale părților interesate și la așteptările viitorilor absolvenți. Deoarece profesia de contabilitate și audit este expusă schimbărilor rapide și frecvente (de exemplu, modificări determinate de modernizarea tehnologiei sau de modificările standardelor de contabilitate și de audit), sunt de dorit cicluri mai scurte de revizuire, în mod ideal între trei și cinci ani.

La ASEM, schimbări semnificative ale planului de învățământ sunt efectuate în ciclurile de evaluare de 2-3 ani. Ultima actualizare a structurii și conținutului programului de licență la contabilitate a fost realizată în 2016. Modificările și actualizările curriculumului disciplinelor se efectuează anual. Acest proces este motivat de necesitatea de a răspunde cerințelor numeroaselor părți interesate, inclusiv studenții, facultatea, comunitatea de afaceri, angajatorii și personalul

administrativ, organismele de acreditate, astfel contribuind la dezvoltarea aptitudinilor și cunoștințelor pe care sectorul de afaceri le așteaptă de la viitorii absolvenți.

O componentă esențială în pregătirea contabilă în cadrul ASEM, care vizează completarea educației și consolidarea învățării prin aplicarea cunoștințelor în situațiile din lumea reală este experiența practică a absolvenților contabili, dobândită preponderent prin stagiile de practică. Prin dobândirea experienței practice, absolvenții dezvoltă, demonstrează și mențin competența tehnică și competențele profesionale, necesare pentru a-și îndeplini atribuția de contabil. Completarea învățământului universitar cu abordări mai practice în predarea teoriei și dezvoltarea mai multor oportunități de stagii de practică pentru studenți ajută la crearea unor relații mai bune între studenți și piața muncii, ceea ce duce în final la o mai mare capacitate de angajare a studenților la absolvire.

În acest context s-au realizat foarte multe acțiuni în cadrul ASEM pentru a dezvolta experiența practică a studenților, inclusiv primirea feedback-ului din partea angajatorilor, în urma fiecărui stagiou de practică realizat de studenți, pentru a ne asigura că lipsa de competențe să fie identificată și abordată în cadrul îmbunătățirii programului. Însă, perfecțiunea nu are limite, întotdeauna există loc pentru mai bine. Trebuie să recunoaștem că în prezent este destul de anevoios procesul de identificare a entităților cu activități și infrastructură adecvată pentru realizarea stagiilor de practică. Majoritatea entităților (tabelul 2) sunt entități micro (85,15 %) și entități mici (11,04), care, fie că au un volum foarte redus de tranzacții, fie ca diversificarea și complexitatea activității și tranzacțiilor sunt absente. Or, majoritatea dintre aceste entități mici și micro își au sediile în apartamentele fondatorilor. Dacă se raportează numărul de studenți de la ciclul I Licență din domeniul științelor economice (tabelul 1) la numărul entităților mari și mijlocii, rezultă că fiecare entitate dintre cele mari și mijlocii (tabelul 2) ar urma în mediu să primească aproximativ câte 6 studenți la practică. De aceea, pe lângă eforturile instituției se contează foarte mult și pe efortul studenților în găsirea unui loc adecvat de realizare a stagiului de practică.

Tabelul 2. Clasificarea entităților și ponderea lor pe categorii

Număr de entități	2015		2016	
	unități	%	unități	%
Total, dintre care	51 216	100,00	52 320	100,00
Mari	661	1,29	694	1,33
Mijlocii	1 268	2,47	1 299	2,48
Mici	5 849	11,42	5 780	11,04
Micro	43 438	84,82	44 547	85,15

Sursa: elaborată de autori în baza băncii de date statistice
<http://www.statistica.md/category.php?!=ro&idc=116&>

Este binevenită crearea unei rețele on-line de oportunități de stagii pentru studenți; implicarea contabililor practicieni pentru a asigura predarea unor cursuri practice; facilitarea oportunităților de conectare profesională pentru studenți; crearea de baze de date și oferirea accesului angajatorilor la bazele de date ale studenților ca instrument de conectare a solicitanților de locuri de muncă și a angajatorilor.

În prezent, piața competitivă a forței de muncă, în afară de o reușită academică, solicită de la absolvenți să demonstreze excelente abilități de comunicare, creativitate, rezolvare de problemele și muncă în echipă. Peter Kriz [10] afirmă că trebuie să ne îmbunătățim abilitățile de comunicare, căci clienții noștri folosesc deja social media. În acest context, susținem afirmațiile economistului român Teodor Stolojan [11] precum că contabilii nu mai pot să rămână în poziția de păstrători ai datelor. Ei trebuie să ofere comentarii și soluții valoroase pentru schimbarea în bine a situației și a performanței financiare a entităților, să furnizeze consultanță în business; să ofere recomandări, soluții înainte ca lucrurile să se întâmple, să contribuie la strategia de afaceri a entităților. Deci, să adauge valoare datelor contabile. Iar, instituțiile de învățământ superior sunt cei ce anticipează și dotează viitorii absolvenți cu competențe necesare contabilului în viitor. Or, în ultima perioadă, goana departamentelor după posturi didactice, nu prea au ținut cont de disciplinele ce ar dezvolta și competențe de comunicare, creativitate, spirit antreprenorial, etc., ceea ce în majoritatea cazurilor este

în detrimentul studenților. Un contabil calificat trebuie să fie versat în mai multe discipline și „să nu se limiteze doar la regulile contabile pentru unele domenii de activitate”. Dimpotrivă, contabilul este parte componentă a managementului entității, el trebuie să fie capabil și deschis de a acorda asistență în complexitatea financiară ale anumitor decizii, cum ar fi alegerea între a angaja un contractant independent (externare de servicii) sau un angajat full-time, de a cumpăra sau de a închiria un spațiu pentru birou, și multe alte nuanțe. De asemenea, în lista de competențe trebuie să fie prezentă gândirea analitică și creativă, colaborarea cu personalul, auto-managementul, adaptabilitatea, inițiativa și altele. Trebuie să mutăm centrul de greutate de la informația istorică la cea previzională, de la cunoașterea constatativă la cea care pune în mișcare energiile creative. Toate acestea sunt importante în producerea unor absolvenți mai buni, care să poată adăuga valoare în orice mediu în care lucrează. Iar aici ar urmă să se producă schimbarea prin trecerea de la o paradigmă de predare spre una de învățare. Pe de altă parte, profesia de profesor necesită să fie respectată și recompensată ca o componentă de bază în realizarea misiunii fiecărei instituții. În ultimul timp se pune mult accent pe cercetare în detrimentul predării. Este necesar să crească recompensa, recunoașterea și sprijinul pentru învățământul de înaltă calitate.

Practica contabilității se schimbă rapid, iar tehnologia joacă un rol din ce în ce mai important. Există preocupări în acest sens și din partea unor organisme europene și internaționale. Astfel, în anul 2016 a avut loc Congresul Profesiei Contabile din România cu tema „Profesia contabilă în era digitală. Provocări și oportunități”, în cadrul căruia s-a menționat că fenomenul perturbării digitale afectează profesia în practicile de lucru, modul de organizare, interacțiune și, bineînțeles, în modul în care profesia trebuie să facă față concurenței low cost pe piață, venită din partea furnizorilor care sunt înarmați digital [10]. În 2017, IFAC [12] a publicat o noua analiza privind progresul tehnologiei în profesia contabilă, punându-l în contextul dilemelor etice moderne. Ce învățăm a devenit, spune sursa amintită, mai puțin important decât cum învățăm. Noua generație de studenți flirtează foarte bine cu tehnologia și devin mai puțin răbdători cu metodele tradiționale de predare. Deși nu mai este o noutate faptul ca viețile studenților sunt în permanență înconjurate de device-uri mobile de tot felul, fiecare an aduce cu el noi tehnologii și inovații în ceea ce privește telefoanele. Pe măsură ce tehnologia se schimbă, și educația universitară contabilă se transformă. Profesorii încearcă să devină mai deschiși la gadgeturi, în timp ce studenții sunt măștri în folosirea lor. Eforturile noastre sunt îndreptate spre aplicarea tehnologiilor și a oferi sprijin on-line maxim studenților prin facilitarea accesului la personalul academic, facilitarea accesului la materialele didactice și aplicarea tehnologiilor în procesul de învățare.

Majoritatea entităților dețin și folosesc, atât în cadrul entității cât și în relațiile cu clienții, tehnologia informațională - tehnică de calcul, hardware, software, telecomunicații, suporturi de stocare a datelor (tabelul 3).

Tabelul 3. Numărul de computere personale ale persoanelor juridice, inclusiv pe domenii de activitate

Indicatorii	Anii		din care, cu acces la Internet	
	2015	2016	2015	2016
Total computere (unități)	195 257	206 721	154 329	166 134
Total entități (unități)	51 216	52 320	-	-

Sursa: elaborată de autori în baza băncii de date statistice
<http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=116&>

În aceste condiții contabilitatea nu poate să rămână izolată de tendința manifestată față de folosirea tehnologiilor de ultimă generație. Contabilii nu sunt doar persoane care posedă cunoștințe temeinice în materie, ci și persoane care pot utiliza tehnologiile informaționale actuale și se pot alătura altor tendințe actuale, ca aderarea la asociații profesionale, la viața comunitară, la cooperare, comunicare pe internet, promovarea de noi soluții. Iar către atingerea scopului urmează să fie educați și îndrumați de pe băncile universitare.

Acum, mai mult ca niciodată, universitățile și studenții urmează să se îndrepte spre cursuri de eLearning, apariția cărora a schimbat modul de predare, învățare și păstrare a informațiilor. Trebuie să ne orientăm spre elemente de comunicare și formare on-line, dictate de cerințele timpului prezent, pentru ca studenții să poată atinge obiectivele sale personale și profesionale. Este imperativ ca noi profesorii să evoluăm în mod continuu în domeniul eLearning pentru a răspunde stilurilor și nevoilor de învățare ale studenților noștri.

În acest context, am putea prelua și implementa bune practici prezente în alte universități străine: de exemplu de a identifica unul dintre cei mai importanți furnizori de materiale educaționale profesionale de contabilitate și audit din Europa și a încheia un acord pentru utilizarea și traducerea materialelor sale de instruire. Aceste materiale sunt actualizate anual pentru a se asigura că acestea sunt la zi cu schimbările în evoluția contabilității și a auditului.

Crearea de parteneriate, programe de studii cu diplome duble și consolidarea colaborării între furnizorii de educație poate conduce la multe beneficii, inclusiv următoarele: o mai mare integrare între programele de învățământ universitare și organismele profesionale (un exemplu de bune practici poate servi acreditarea de către ACCA); o mai mare eficiență în utilizarea resurselor educaționale limitate la nivel de țară. Printre exemplele de bune practici, care sprijină colaborarea și parteneriatul în educația contabilă, necesare de a fi promovate și dezvoltate în continuare s-ar enumera: participarea membrilor facultăților la schimburi de programe cu universități din străinătate; crearea de parteneriate pentru utilizarea și traducerea materialelor didactice de calitate și a manualelor; cooperarea dintre organismele profesionale și universități pentru dezvoltarea curriculei, stagiilor, etc; introducerea unui sistem de scutiri între programele de învățământ universitar și profesional pentru a permite o cale mai rapidă pentru studenții care aspiră la o calificare profesională (exemplu ACCA, pot fi urmate și alte acreditări); cooperarea regională și introducerea unor sisteme reciproce de recunoaștere a calificărilor (am menționa aici organismele profesionale din România, Ucraina, Rusia, etc.).

Așadar, evident este că pentru a răspunde exigențelor timpului prezent și viitor universitățile urmează să se gândească azi dacă educația universitară contabilă urmează să se schimbe. Cine credeți că poate influența schimbarea în universități? Ele nu sunt decât oglinda lumii în care trăim. Schimbarea se produce oricum, dar nu neapărat în bine. Schimbări în sistemul educațional contabil ar putea surveni numai prin schimbarea mentalității factorilor implicați în educație. Evoluția acestui fenomen este însă un proces de durată, cu implicații majore. Profesorii ar trebui să-și adapteze conținuturile și modalitățile de abordare a acestora la viața reală a societății. Studenții trebuie implicați în derularea actului pedagogic și încurajați să se exprime. Performanța se poate obține ușor prin corelarea dorințelor și nevoilor fiecărui factor implicat în educație. Pentru ca toate acestea să se întâmple, este necesar să existe deschidere spre nou, atât din partea profesorilor, cât și din cea a studenților.

Concluzii

Principala contribuție a cercetării noastre vizează confirmarea cerinței de schimbare în educația contabilă universitară, cu identificarea provocărilor cheie pentru îmbunătățirea calității educației contabile universitare, care să corespundă așteptărilor studenților și cerințelor angajatorilor. Deziderat care poate fi realizat datorită unei comunicări mai coerente între cadrele didactice și cercetătorii din domeniul contabilității, asociațiile profesionale și de reglementare, universități și mediul de afaceri în ceea ce privește dezvoltarea de competențe și abilități anticipate cerințelor pieței forței de muncă. Toate aceste părți au câte un rol în formarea specialiștilor în contabilitate, or, responsabilitatea finală integral aparține universităților. Acestea trebuie să se orienteze rapid și continuu la imperativele prezentului monopolizat de tehnologiile informației și a comunicării.

Cercetarea este utilă pentru a evidenția faptul că ofertanții de programe de studii contabile universitare sunt în permanentă căutare de noi soluții de îmbunătățire a calității studiilor, sunt deschiși pentru crearea de platforme de dialog privind schimbul și stimularea bunelor practici ale educației contabile universitare.

Schimbările structurale și de conținut sunt esențiale pentru o redresare dinamică și durabilă a educației contabile. În joc se află calitatea și eficiența studiilor, precum și locurile de muncă pentru absolvenți. Dacă nu acționăm, vom pierde teren. Managerilor programului de studii „Contabilitate” îi revin responsabilitatea de a indica care este calea de urmat.

Bibliografie

1. Raport cu privire la respectarea Standardelor și Codurilor, Contabilitate și audit, iunie 2013. http://siteresources.worldbank.org/EXTCENFINREPREF/Resources/4152117-1232359743213/5751608-1279318020896/Moldova_ROSC-AA_ro.pdf (accesat 10.02.2018)
2. Programe de Studiu Acreditate: Învățământul superior, Licență. <http://anacip.md/index.php/ro/evaluari/institutii-acreditate/acreditate-invatomantul-superior/acreditate-invatomantul-superior-licenta> (accesat 10.02.2018)
3. În ce măsură sistemul educațional din Republica Moldova satisface nevoile de forță de muncă ale companiilor? sinteza audierii publice. http://www.viitorul.org/files/4539299_md_raportul_sinte.pdf (accesat 10.02.2018)
4. Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”, aprobată prin Legea Republicii Moldova nr. 166 din 11.07.2012. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=345635> (accesat 13.02.2018)
5. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, aprobată prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 944 din 14.11.2014. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355494> (accesat 13.02.2018)
6. Viziunea tinerilor pentru strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”: rezultatele primului sondaj U-report <http://moldova.ureport.in/poll/522/> (accesat 21.02.2018)
7. Flood Barbara. The case for change in accounting education. Dublin City University, Routledge, 2014. <http://siteresources.worldbank.org/EXTCENFINREPREF/Resources/4152117-1380634652337/9346897-1509402927315/01.pdf> (accesat 21.02.2018)
8. Professional accountants - the future: drivers of change and future skills <http://www.accaglobal.com/hk/en/technical-activities/technical-resources-search/2016/june/professional-accountants-the-future-report.html> (accesat 21.02.2018)
9. Education for opportunity: Starting the Process of Change. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/EXTCENFINREPREF/0,contentMDK:23618530~pagePK:64168445~piPK:64168309~theSitePK:4152118,00.html> (accesat 21.02.2018)
10. Expertul contabil, un jucător relevant în era digitală. Provocări și oportunități. <https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/expertul-contabil-un-jucator-relevant-in-era-digitala-provocari-si-oportunitati--142843.html> (accesat 11.02.2018)
11. Teodor Stolojan. Era digitală și viitorul profesiei contabile. http://www.bursa.ro/era-digitala-si-viitorul-profesiei-contabile-308876&s=print&sr=articol&id_articol=308876.html (accesat 23.02.2018)
12. Narayanan Vaidyanathan. Navigating Ethics in a Digital Age. October 18, 2017. http://www.ifac.org/global-knowledge-gateway/ethics/discussion/navigating-ethics-digital-age?utm_medium=email&utm_source=transactional&utm_campaign=GKG_Latest (accesat 21.02.2018)